

בבוקר

הצצה לעולמו הפנימי של הרב: הלבטים, הרגשות, התובנות

על החיים ועל המוות

"אולי בכל זאת עוד משהו? נגיד, איזה מין אבא הוא היה?". "תראה, אימא נפטרה כשהיננו קטנות. מאז אבא לקח את הבית על הכתפיים שלו וטיפל בנו במסירות. הוא היה בשבילנו אבא ואימא ביחד". ביגנו! אמרתי לעצמי. עכשיו אפשר להתחיל בהלוויה. כדורסל הוא תחביב חביב וכיף שיש אבא מאסטר-שף. אבל כשצריך לסכם חיים של אדם - חייבים לגעת במהות. במה שטוב לא רק כאן ועכשיו, אלא במבט של נצח.

ד"ש מגן עדן

אז כבר סיפרתי לכם בעבר כמה אני אוהב לערוך חתונות, ובכל זאת, התרומה של רב להלוויה גדולה הרבה יותר. הרגשתי זאת כשהוזמנתי לערוך הלוויה לאישה קשישה מעולי חבר העמים. זה היה ביום שישי בצהריים ולא יכולנו לומר אפילו קדיש בגלל מיעוט הנוכחים באירוע: בנה היחיד של המנוחה ואשתו, נכדתה היחידה, שכנה מבוגרת דוברת רוסית ושני אנשי חברה קדישא שרק רצו לתקתק את העבודה ולטוס הביתה להתכונן לשבת. בני המשפחה היו שבורים לגמרי. הסבתא גרה איתם בבית במשך שנים וגידלה את בתם. הם הרגישו שקורעים מהם עכשיו פיסת חיים והולכים לטמון אותה באדמה לעולמים. הם חונכו על תפיסת עולם אתאיסטית-מטריאליסטית ולא היה להם שום ידע ביהדות. האווירה הייתה כבדה ומדכאת והרגשתי שאני חייב לתת שביב של תקווה. "האמונה היהודית היא", פתחתי את הטקס, "שאדם אינו רק גוף. אדם הוא קודם כל נשמה. גם כשהגוף נטמן באדמה הנשמה ממשיכה להיות, הלאה, אלא

הייתי באמצע קניות עם ארבעה ילדים תוססים כשהסלולארי שלי צלצל. "סליחה אם אני מפריעה כבוד הרב, אבל אתה פנוי במקרה היום בצהריים?". "במה העניין?", שאלתי. "קוראים לי נילי ואבא שלי נפטר הלילה מהתקף לב פתאומי. היום תתקיים הלוויה שלו. אנחנו משפחה חילונית לגמרי אבל חשוב לנו שיהיה רב שיערוך את ההלוויה. תוכל?". אין מה לומר. עיתוי לא נוח ומיקום מאתגר, אבל יש בקשות שקשה לומר להן 'לא'. מתברר שלא מעט אנשים שרחוקים משמירת תורה ומצוות, מבקשים להיפרד מיקיר ליבם דווקא בטקס יהודי. הנפטר היה זולל לתיאבון ביום כיפור ולא נפרד מפיתות בפסח, אבל ילדיו לא מוותרים על קדיש, קריעה ותפילת אל מלא רחמים בהלווייתו. הבעיה הייתה שלא הכרתי כלל את נילי, לא כל שכן את אביה. איך אוכל להנחות טקס ולומר מילים מכבדות על אדם שאיני יודע עליו דבר? קבעתי עם נילי שניפגש בבית הקברות כמה דקות לפני שכולם מגיעים. היא המתינה לי שם בשמלה שחורה ומשקפי שמש כהים ולצידה שתי נשים, אחיותיה הצעירות. "אני משתתף בצערכן על פטירתו הפתאומית של אבא!", אמרתי, "תוכלו בבקשה לספר לי מעט עליו? משהו שאפיין אותו?". "אבא היה אוהד שרוף של הפועל חולון", פתחה לילך האחות הצעירה ועיניה בורקות, "לא היה משחק אחד שהוא הפסיד!". "אוקיי", המהמתי, "מה עוד?". "הוא גם היה בשלן מהסרטים", הוסיפה סיגל האמצעית, "המוסקה עגל שלו - אין, אין דברים כאלו. השכנים היו מלקקים את האצבעות". "אהה", אמרתי, כשאני מתחיל להילחץ בראותי את הקהל מתאסף מסביב.

הפרק הבא במסע, אל מקום טוב יותר. כל הנקודות המאירות שהיו באימא, בסבתא שלכם, לא נעלמו. הם ימשיכו להקרין ולהאיר בלב של כל מי שזכה להכיר ולאהוב אותה". הסתכלתי על בני המשפחה ושמתיל לב שגוים נזקף. הברק בעיניהם ניצת מחדש. הנכדה שעד אותו רגע לא הוציאה הגה מלבד התייפחויות ואנחות, ניגבה את הדמעות מעיניה ואמרה: "להתראות, סבתא. אני מקווה שיהיה לך טוב שם בגן עדן. תתפללי עלינו ואנחנו תמיד נזכור אותך".

זה היה הרגע שבו התחדד לי ההבדל התהומי ביחס למוות, בין מי שמביט על העולם במבט חומרני ונטול אלוקים שעבורו המוות הוא שבר נוראי. מעין חור שחור שבו לוע הכול ולא מותר זכר. ולעומת זאת, מבט של אמונה שאומנם אינו מעלים את הכאב אבל מקהה את חריפותו. הוא מלמד שהחיים לא באמת נגמרים בעת הפטירה אלא רק עוברים לממד אחר, נעלה יותר, ושקשר בין אוהבים ממשיך להתקיים דרך חיבור של נשמות גם כאשר הגוף מסיים את תפקידו.

אופט, התבלבלנו

"האם גם בהלוויות קורות תקלות?" שואלים אותי לפעמים הילדים שלי, "קרה לך פעם שנפטר התעורר באמצע ההלוויה?". ובכן, למזלי לא נתקלתי בחוויה מפחידה כזו, אבל כן קרה בלבול מביך כאשר החברא קדישא העייפים התבלבלו במיקום וטמנו את הנפטר בקבר שהיה מיועד למישהו אחר... המנהל החוויר כמו מצבה חדשה, התנצל אלף פעמים בפני בני המנוח והבטיח בהן צדקו שידאג עוד היום שיעבירו את הנפטר לקבר הנכון. יצאתי מהאירוע מלא מחשבות עד כמה שום דבר לא בטוח בעולם הזה. מה שבכל זאת נותר לנו הוא להיאחז בעוגנים האמיתיים. אלו שילכו איתנו גם אחרי מאה ועשרים: כמה טוב ואהבה, כמה חסד ואמונה, נפיץ בעולם. בסופו של דבר זה מה שחשוב באמת. ■

"האם גם בהלוויות קורות תקלות?" שואלים אותי לפעמים הילדים שלי, "קרה לך פעם שנפטר התעורר באמצע ההלוויה?". ובכן, למזלי לא נתקלתי בחוויה מפחידה כזו, אבל כן קרה בלבול מביך כאשר החברא קדישא העייפים התבלבלו במיקום וטמנו את הנפטר בקבר שהיה מיועד למישהו אחר